

ram detulisse, et fuisse ejusdem institutorem secundum morem substantialem, qui servatur in Ecclesia. Occasionem hujus institutionis refert Sanctus Germanus in *Theorica rerum Eccles.* prout habetur in tom. 4. *Bibliotheca antiquorum PP.* quod cum D. Petrus Antiochiæ Christum Crucifixum maximo cum ardore prædicaret, nonnulli hostes nominis Christiani in ignominiam ejusdem caput illi abraserunt; unde postea factum est, quod illud, quod fuit factum in opprobrium, verteretur in gloriam, juxta illud S. Leonis Papæ *Sermon. in Natali S. Laurent.* « In honorem transierunt triumphi etiam instrumenta supplicii. » (47. Hinc huic mysteriosæ Tonsuræ talem cœpit habere venerationem Ecclesia, ut licet non desint aliæ piæ considerationes, eam recepit etiam propter hanc reflexionem, tanquam insigne proprium Clericatus, ut scribit Petrus Patriarcha Antiochenus in *Epist. ad Cerularium*, quam refert Baron. anno 1034. num. 41. et Berninus in *Historia omnium Hæresum tom. 1. fol. 24.* in his verbis: « Nos Coronam in capite gestamus pro veneratione Principis Apostolorum Petri, super quem Dei Ecclesia est superædificata. Quod enim impii illi ad contumeliam illius Sancti, excogitaverunt, hoc nos pie ad gloriam, et honorem ipsius facimus. » (48. Et quo de facto Tonsura Ecclesiastica fuerit in usu usque de tempore Apostolorum habetur etiam ex Sacra Scriptura. In capite enim 18. *Act. Apostolor.* legimus Priscillam, et Aquilam hanc tonsionem capillorum adhibuisse, et hoc idem servasse Paulum Apostolum, et quatuor alios Christi discipulos, legimus cap. 21. *Actuum Apostolor.* (49. Unde patet, quam erronee, et temere asserat Calvinus hujus Clericalis Tonsuræ acerrimus hostis, et oppugnator, hunc morem tondendi originem duntaxat habuisse temporibus Divi Augustini, ut sic ostendat hanc Tonsuram esse novum figmentum Ecclesiæ, lib. 4. *Instit. cap. 19. num. 27.* Verum et si Catholici omnes hæreticos, qui Clericalem Tonsuram derident, jure, ac merito castigandos putent, sunt tamen ex ipsis, qui ejus institutionem ab Apostolis repetendam non esse censeant. « Merito, inquit Editor *Summæ Ven. Moneta advers. Cath. et Valdenses not. 6. in cap. 6. lib. 4. pag. 309. seq.* ab Ecclesia, et non ab Apostolis coronæ, tonsuræque Clericorum repetit institutionem. Etenim, etsi Germanus Patriarcha Constantinopolitanus, in *Theor. rerum Ecclesiast. et Beda lib. 5. Historiæ Gentis Anglorum Cap. 22.* Petrum in coronam attonsum fuisse dicit in memoriam Dominicæ Passionis, nonnullosque sequioris ævi Scriptores, habeat sibi consentientes, quoniam tamen nullus Auctor, qui aliquam mereatur fidem, hoc ipsum, prodiit, vereor ut illius testimonium suspectæ sit fidei. Cæterum imagines quædam Apostoli Petri veteres cum primis in fando vitreorum vasculorum depictæ editæque a Bonarotio, et Bol-

(1) Sed nunc omnes norunt eruditi, caput illud ad falsas decretales Isidori Mercatoris pertinere. (*Edit. Casin.*)

detto, Petrum quidem exhibent aliquando Capillis detonsis in orbem, quamvis pleræque imagines sint generis ejusdem, nullam exhibentes Tonsuram. Quocirca ne ex his quidem elici quidquam potest, quod Bedæ suffragio sit. Itaque nulla nos impellit ratio, ut Tonsuræ institutionem a Petro repetendam esse arbitremur. Ego trium priorum Ecclesiæ sæculorum Clericos, ante redditam Christianis pacem Tonsuram non habuisse, aut perraros fuisse, qui haberent, puto; alioquin facile pro Christianis agnosci, extremoque supplicio affici potuissent; cum tamen illos revera Ethnici non distinguerent. Sed quarto quintoque sæculo eos, qui in Clericorum, aut Monachorum Collegium essent cooptati, totondisse capillos, compertum esse contendo. Nam Julianum Apostatam, cum Maximo philosopho Ephesio sese tradidisset in disciplinam, in spemque Imperii esset erectus, uti spes tanta Constantium fugeret, cutem abrasisse, et vitam Clerici fuisse professum, Auctor est Socrates lib. 3. *Histor. Capit. 1.* Id vero contigit circa annum 351. velut sapienter animadvertit eruditissimus Cardinalis Norisius in *Lectionibus habitis in Acad. Pisana Lect. 6. Tom. 4. Opp. Edit. Veron.* Labuntur ergo Thomassinus de *Discipl. Parte 1. Lib. 2. Capit. 37 seqq.* et Bohemerus *Instit. Can. l. 1. tit. 5. § 6.* qui aiunt sæculo V. assumptam fuisse Tonsuram a Clericis exemplum Monachorum secutus, dum ex Monasterio tracti essent. Suppetunt enim solidissima documenta, quibus liquido evincatur Clericos ante V. sæculum Tonsuram gestasse longe a Monastica discrepantem. Nam etsi Monachi tonderent se, coronam tamen non gestabant. Quarto autem sæculo et seq. patet Episcopos coronam habuisse adeoque etiam Tonsuram ab ea Monachorum quæ propria fuit, diversam. Ita namque seiscunt testimonia Hieronymi, Paulini, Gregorii Nazianzeni, quæ referuntur ab Halerio *Hierarch. Eccl. tom. 1. in Append. art. 2. § 2. pag. 1063. Edit. ann. 1636.* et a Norisio *Lect. 6. De Tonsura Tom. 4. Opp. Edit. Veron.* Verum tamen corona Clericorum fuit, non qualis nunc defertur a Clericis, sed qualis a Monachis nostrorum temporum gestari solet. Synodus Toletana 4. *Can. 41.* « Omnes Clerici, inquit, vel Lectores, sicut Levitæ, et « Sacerdotes detonso superius toto Capite, « inferius solam circuli coronam relinquunt, « non sicut hucusque in Galliciæ partibus fa- « cere Lectores videntur, qui prolixis, ut Laici « comis, in solo capitis apice, modicum cir- « culum tondent. Ritus enim iste in Hispania hucusque hæreticorum fuit. » Paria habet S. Gregorius Turonensis in *vita S. Patricii cap. 17.* ubi de S. Nicetio loquitur. » (50. Tonsura Clericalis antiquitus fiebat raso desuper capite in modum spheræ, et inferius quoque, ita ut patentibus auribus, sola capillorum corona circa caput remaneret; c. *Psalmista 20. dist. 23 (1)* ibi: « Clerici comam nutrire prohibentur, quorum caput de-

ad falsas decretales Isidori Mercatoris pertinere.

super in modum spheræ rasum esse debet; » cap. *Prohibita 27. ejusdem dist. 23.* Ibi: « Clerici juxta Apostolum comam non nutriant; sed desuper caput in modum spheræ radant; » et cap. *Non licet 72. ejusd. dist. 23.* ibi: « Nec oportet Clericos comam nutrire, et sic ministrare, sed attonso capite auribus patentibus; » ad eum videlicet modum, quo hodie Monachi, et Regulares capita sua radere consueverunt. Barbosa lib. 1. *Juris eccles. univers. c. 40. n. 7.* (51. Progressu tamen temporis introductum fuit, atque hodie ab Ecclesia generaliter receptum, ut dicta corona capillorum a Monachis, aliisque Regularibus, nec non a Romano Pontifice retenta, reliqui Clerici sæculares loco ejusdem Coronæ solummodo circulum aliquem modicum in superiori parte capitis abrasum gerant. Barbosa loco cit. et testatur praxis communis. (52. Et de tali corona procedit text. in cap. *Clerici 15. de vita et honestate Clericor.* ubi loquendo de Clericis Sæcularibus dicitur: « Coronam et Tonsuram habeant congruentem, id est congruentem cujuslibet statui, et Ordini, nam minor corona, seu circulus solet deferri a Clericis; major a Sacerdotibus, atque adhuc amplior ab Episcopis usque ad Summum Pontificem, qui etiam impræsentiarum retinet coronam a primordiis Ecclesiæ usitatam. (53. Et in specie pro minoribus Ordinibus pro quantitate, et longitudine Tonsuræ, seu Coronæ assignatur mensura unius Regalis, seu minoris hostiæ; pro Subdiaconatu paulo major; major etiam pro Diaconatu; pro Sacerdotio mensura Hostiæ Majoris; pro Episcopatu longe major totum fere caput circumcingens, ut definitum est in Conc. Toletano IV. et Conc. Placentino sub Urbano VI. (54. Hujus autem Tonsuræ, seu Coronæ mystica significatio potissimum declaratur in cap. *Duo sunt genera 7. caus. 12. qu. 1.* his verbis: « Hi namque (scilicet Clerici) sunt Reges, id est, se, et alios regentes, et ita in Deo Regnum habent; et hoc designat Corona in capite. » Hanc Coronam habent ab institutione Romanæ Ecclesiæ in signum Regni, quod in Christo expectatur. Ratio vero Capitis est temporalium omnium depositio. Et hoc ipsum diffusius declarat Glossa in *Clementina Quoniam 2. de vita, et honestate Cleric.* sub verb. *Et Tonsura*, ibi: « Circa hoc sciendum est, quod Clericis deputatis ad Divina ministeria competit rasura, et Tonsura in modum Coronæ ratione figuræ, quia Corona est signum Regni, et perfectionis, cum sit circularis carens angulo, in signum carentiæ sordium, quia ubi angulus, ibi sordes; se ergo, et alios virtutibus regere, et sordibus mundare debent, et sic in Deo regnabunt. »

(55. Clerici in Sacris, vel Beneficiati, licet in prima Tonsura, aut etiam in Minoribus Ordinibus constituti, si per longum tempus Tonsuram, et habitum Clericalem non deferant, et comam sine justa causa nutriant, peccant mortaliter, ut colligitur ex cap. *Psalmista 20. cap. prohibita 21. et cap. Non licet 31. dist. 23.* ubi Clerici prohibentur cœ-

mam nutrire, et jubentur non nisi attonso capite auribus patentibus ministrare et ex cap. *Si quis ex Cleric. 25. dist. 23. et cap. 4. de vita, et honestate Clericor.* ubi sic præcise dicitur: *Si quis ex Clericis comam relaxaverit, anathema sit;* et ex Concil. Trident. *sess. 14. cap. 6. de reform.* ubi cum maxima energia improperat hunc neglectum; vocat enim temeritatem, et Religionis contemptum, et imponit transgressoribus maximas pœnas, sicuti imponit etiam graviores Sixtus V. in *Constitut. incip. Cum Sacrosanctum*, quod non posset fieri, nisi transgressio esset gravis culpa. Eo vel maxime quod ex *Concilio Romano 1. Zacharias cap. 3. et cap. Episcopi 3. caus. 21. qu. 4.* Clericus non deferens Habitum Clericalem supponitur Excommunicationi, ibi: *Communione privetur;* sicuti etiam Excommunicationi supponitur Clericus non deferens Tonsuram, et comam relaxans, ex *cit. cap. Si quis ex Clericis 23. dist. 23. et cap. 4. de vita, et honestate Clericor.* ibi: *Anathema sit.* (56. Non potest autem infligi Excommunicatio nisi propter gravem culpam, cum Excommunicatio sit pœna gravissima, quam habet Ecclesia; cap. *Corripitur 17. causa. 24. qu. 3.* ibi: *Qua pœna in Ecclesia nulla major est.* Sic tenet Navarr. in *Manual. cap. 25. num. 110. et seq. Vasquez tom. 3. in tertia parte disp. 250. cap. 9. Sperell. decis. 66. num. 12. Bonacina. de Sacrament. disp. 8. quest. unic. punct. ultim. num. 3. Monacell. tom. 2. tit. 15. formul. 4. num. 2. et alij. (57. Imo Panormit. in cap. *Si quis 4. de vita et honestate Clericor.* Scotus in *4. disput. 24. quest. 2. art. 1. conclus. 2.* Silvester verb. *Clericus 2. § 2. vers. 4. peccat, Banez Secunda secunda quest. 2. art. 1.* statuunt indefinite omnes Clericos, qui per longum tempus negligunt Tonsuram, seu Coronam gestare, peccare lethaliter. (58. Videatur tamen *Clementina Quoniam 2. de vita, et honestate Clericor.* Concil. Trident. *sess. 14. cap. 6. de reformat.* et Constitutio Sixti V. incipiens *Cum Sacrosanctum*, ubi expresse sit sermo de Clericis in Sacris, vel Beneficium Ecclesiasticum, aut saltem Jus ad illud habentibus, et solum contra ipsos non deferentes Habitum, et Tonsuram Clericalem variæ pœnæ statuuntur. Videatur etiam *Constitut. Bened. XIII. incip. Catholica Ecclesiæ edita 2. Maii 1725*, in qua aliæ pœnæ decernuntur.*

(59. Notanter vero fuit dictum sine justa causa, quia dantur plures casus, in quibus habetur justa causa non deferendi Habitum, et Tonsuram pro aliqua differentia temporum, locorum, et circumstantiarum. Ita Barbosa lib. 1. *Jur. Ecclesiast. univers. cap. 40. num. 32. et sequent.* et communis aliorum. Primo nullam incurrit culpam, et pœnam Clericus incedens absque Habitu, et Tonsura Clericali, quando id faciat ex causa justæ timoris; cap. *Clerici Officia 15. de vita, et honestate Clericor.* Ibi: *Nisi justa causa timoris exegerit Habitum transformari, ut esset in Clerico, qui transiturus esset per loca infidelium, vel hæreticorum cum periculo vitæ, aut metu servitutis, verberum, aut al-*

terius gravis incommodi; ut refert Glossa in cap. Clericus de vita et honestate Clericor. verb. Relaxaverit, de quodam Clerico, qui a Papa reprehensus, quod sine Tonsura, et Habitu Clericali Romam accessisset, sequentibus versibus sese excusavit:

Tutius ut peterem Laici sub imagine Romam,
Fas fuit, ut sinerem luxuriare Comam.

(60. Secundo, nullam incurrit culpam, et poenam, qui non defert Tonsuram propter infirmitatem, vel non defert Habitum proprio Ordini congruentem ratione magnæ paupertatis. *Clementina Quoniam 2. de vita, et honestate Clericor.* ubi excipiuntur illi, qui id faciunt ex aliqua causa rationabili, ibi: *Præterquam ex causa rationabili*; Barbosa *lib. 1. Juris Ecclesiast. univers. cap. 40. num. 33. et 74.* cum plurimis aliis. (61. Tertio, nullam incurrit culpam et poenam, qui domi suæ atque in occulto Habitum Clericalem dimittit. *Gloss. in dicta Clement. Quoniam* verb. *Publice*, Ancharanus *ibidem num. 2.* Barbosa *loco cit. n. 33. et in collect. num. 2. de vita, et honestate Clericorum, et in Trident. sess. 14. cap. 6. de reformat. num. 12.* cum multis aliis, quia d. *Clement. Quoniam* loquitur de deferente publice vestes alienas, adeoque secus est discurrendum, quando deferuntur solummodo domi, et occulte sine preta; tum quia iste talis non dimittit Habitum, ne deferat, sed ut paulo post assumat, quo casu non dicitur dimisisse, sicuti etiam abesse non dicitur, qui statim est reversurus; *l. Postliminii jus. § captivus, et l. Nihil, ff. de captiv. et postlim. rev.* (62. Quarto, nullam incurrit culpam, et poenam Clericus itinerans, vel peregrinans, qui in itinere brevioribus utitur vestibus; *arg. cap. Episcopi 3. caus. 21. quest. 4.* ibi: « Præterquam si in itinere longo tempore ambulaverit; et ita rescripsit Sac. Congreg. Episcop. et Regul. Archiep. Ulissiponensi 18. Octobris 1589. » (63. Quinto, excusatur Clericus, qui semel Habitum dimisit; is enim propter unicam Habitum dimissionem non debet Beneficio, vel Fori privilegio privari, sed requiritur, ut tantum perseveret, quod publice pro Laico habeatur. Ita Farinac. in *praxi Crimin. quest. 8. num. 68.* Piacet. in *praxi Episc. part. 2. cap. 3. num. 14. vers. excusetur*; Ugolin. *de Offic. et potest. Episcop. cap. 12. §. 6. num. 3.* Barbosa. *loc. cit. num. 32.* Card. de Luca in *annot. ad Concil. Trident. disc. 24. n. 32.* asserens delationem Habitum moraliter, non autem physice intelligendam esse; et favet textus in *leg. Quidquid iracundiæ ff. de regul. Jur.* ubi in brevi reversa uxor divertisse non videtur.

(64. Clericorum delectus et regimen Episcopis summopere commendatur. *Bened. XIV. tom. 1. Constitut. 2. incip. Ubi primum § 1.*

(65. Clerici operam dare debent instruendis fidelibus in Doctrina Christiana. Idem *Constit. 42. incip. Etsi minime § 5.*

(66. Clerici antequam ordinentur in sa-

eris, studium saltem Theologiæ Moralis præmittere tenentur; ita enim intelligenda est sanctio Tridentini *sess. 23. cap. 14.* injungens, ut ordinandi ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac administranda sacramenta comprobentur; atque hoc injunctum esse a Benedicto XIII. confirmando Bullam Apostolici ministerii, etc. datam pro reformatione Cleri Hispani, et tamquam normam pro aliis Episcopatibus, firmatur. *Instit. Eccl. 2. § 4. et 5.*

(67. Sacerdotum penuria non satis est causæ, ut Clerici illitterati ad Sacros Ordines promoveantur, ut a Sac. Cong. Conc. decisum refert Fagnan. in *cap. Quæris. n. 18. de ætat. et qualit. præficiend.*

(68. Clerici ordinandi in sacris cogendi sunt ad præmittenda exercitia spiritualia decem dierum, ut olim Episcopis Italiæ, et Insularum adjacentium mandavit in encyclica Innocentius XI et alia encyclica innovavit Clemens XI. *Instit. Eccl. 104. § 5.*

(69. Non debet Episcopus præcipere, ut Clerici minoribus ordinibus initiati, vel etiam majoribus Subdiaconatus, etc., ad Sacros Ordines ascendant, etiamsi id facile constituat ad evitanda scandala minorum Clericorum, qui otio et vitiiis se dedunt, id enim Ecclesiasticæ disciplinæ repugnat; de *Synod. Dioces. lib. 12. cap. 4. § 2. nov. edit.* (70. Id tamen verum est, si quidem Clerici nullum Beneficium Ecclesiasticum obtineant, vel obtineant quidem Beneficium, sed non ex illis, quibus adnexum est onus suscipiendi Sacros Ordines. *Ibidem. § 3.* Qui enim obligationem beneficio suo adnexam neglexerunt, beneficio privantur; ex *Trident. cap. 12. sess. 24. de reform. nisi tamen justo impedimento excusari possint; ibid. § 6.* saltem dummodo hoc impedimentum ab illis prævisum fuerit, antequam beneficium acceperint. Excipitur tamen, nisi aliter exposcat necessitas Ecclesiæ. *Ibid. § 7.*

ADDITIONES EX ALIENA MANU.

(71. Christiani vel Clerici sunt vel Laici. Dicuntur Clerici, qui servitio Ecclesiæ tanquam Ministri ejus publici dicati sunt. (72. Reliquus cœtus Fidelium nomen habet Laicorum. (73. Clerici vero pro duplici functionum genere, scilicet Sacerdotio et Ministerio, sunt duplicis generis. (74. Sacerdotium Episcoporum et Presbyterorum proprium est; Ministerium Diaconorum, et reliquorum Clericorum. (75. Gradus Clericorum diversi vocantur Ordines, quos omnes eminenter continet Episcopatus. Consule *Fleury Instit. Ecclesiast. part. 1. cap. 3. per tot.*

(76. Primis sæculis Clerici a Laicis nec Capillis, nec Vestibus, nec certo Habitu fuerunt distincti. (77. Cum enim Clerici crudelius quam Laici a Paganis vexarentur, noluerunt sine necessitate mala hoc pacto sibi arcessere. (78. Integra fuit libertas hæc ad sæculum quintum usque. Anno enim 428. Cælestinus Papa, *Epist. 2.* scribit, tunc tem-

poris ne Episcopos quidem externo Habitu distinctos a Christianis fuisse (1).

(79. Tonsuram primis quinque Ecclesiæ sæculis datam haud fuisse separatim ab omni Ordine, sed simul cum primo Ordine veluti ritum ejus collationi adnexum, sentit Morin. *de ordinat. part. 3. exercit. 15. cap. 3.* (80. At Mabillon. *ad part. 1. sæcul. 3. Benedictin. num. 19.* Christianus Lupus in *scholiis ad Canon. 13. Concil. œcumenici VII.* tepent, tonsuram ante tempus a Morino præfixum, datam fuisse separatim, et ante suspensionem alicujus Ordinis.

(81. Quomodo autem Tonsura ab omni Ordine separari cœperit, ita narrat Morinus: « Parentes filios suos impuberes, imo fere infantes Ecclesiasticis officiis consecrabant, et Episcopis instituendos offerebant. Eos Episcopi in eadem domo educandos, et instituendos curabant, ut essent Cleri reparandi velut seminarium. Eorum institutioni senex aliquis e Clero præficiabatur, atque ut plurimum Archidiaconus. Cum autem propter ætatis infirmitatem Ostiariorum, aut Lectorum Officiis in Ecclesia fungi non possent, Ordines illos illis non conferebant, sed solum Tonsuram cum Veste Clericali; Tonsuramideo ab ordine separantes, ne Pueri isti Ecclesiæ Ministeriis Parentum pietate devoti, ut prorsus sæculares, et profani hominum oculis comparent; longo post tempore quod in pueris fiebat propter ætatis infirmitatem, in ætate valentibus usurpatum est, Tonsuraque Clericalis, ut Ordo quidam ab aliis separatius, quibuscumque separatim collata est. »

(82. Probatio Tonsuræ fieri potest per litteras, vel ipsius Tonsuræ, vel superiorum Ordinum. Vanespen. *Jur. Eccles. univers. par. 1. tit. 1. num. 8.* ubi quod, qui est in possessione Beneficii, is Tonsuram probare haud teneatur.

(83. Occasio qua factum est ut Clerici peculiare Vestes elegerint, ex Monasticis moribus tracta est. Confer Bohemer in *decretal. lib. 3. tit. 1. § 22. et plur. seq. (2).*

(84. De varia vero Ecclesiæ disciplina circa Vestem Clericalem consule Thomassin. *de veter. et nov. Eccles. disciplina tom. 1. lib. 2. cap. 43. num. 44.* utrobique *per tot.*

(85. De amictu sive veste Clerici in præsens convenienti « difficile (inquit Vanespen. *Jur. Ecclesiast. univers. part. 1. tit. 2. cap. 2. num. 5.*) est generaliter determinare, cum pro temporum, et locorum varietate varium esse, ac mutari posse indubium sit. Assumenda ergo est Vestis, quæ pro loci et temporis conditione honestati, et modestiæ Clericorum sit conveniens, ita ut exterius mo-

(1) Auctor Additionum ex aliena manu et plerique alii de Clericorum vestibus autumant, sæculo Ecclesiæ quinto nondum Clericos quoad vestes a laicis fuisse distinctos; sed postquam barbari Italiam invaserunt vestimentorum brevium usum fuisse inventum. Quædam vero nobis occurrunt monumenta in ecclesiastica historia, quæ suadere videntur aliquid fuisse discrimen inter Clericorum et laicorum vestes ante quintum Ecclesiæ sæculum. Re quidem vera Concilium Carthaginense IV habitum anno 398. *can. 45.* ita statuit: *Clericus professionem suam, et*

destiam, vitamque Clericalem omnibus ostendet, nihilque mundani fastus aut vanitatis sæcularis præferat. Confer. etiam Card. de Luca in *adnot. ad Concilium Tridentinum disc. 24. num. 21 et sequent.*

ARTICULUS II.

Clericus quoad privilegium fori et canonis.

(1. Per privilegium Fori intelligitur illud, vi cujus quis exemptus est ab omni potestate, et jurisdictione Fori sæcularis, adeo ut non possit amplius a Judice sæculari in Judicium trahi, carcerari, vel puniri, sed duntaxat a Judice Ecclesiastico; ut colligitur ex *cap. Si Imperator 11. Distin. 96.* et est *Communis*, et dicitur Fori a Foraneo Rege, qui primus Græcis Legem dedit; *cap. Forus 10. de verbor. significat.* (2. Per privilegium Canonis intelligitur illud, vi cujus omnes offendentes, seu manus violentas injicientes in Clericos, vel Monachos ipso facto excommunicationem incurrunt; et dicitur Canonis, quia continetur in Canone 15. Concil. II. Lateranensis sub Innocentio II. *cap. Si quis suadente Diabolo 29. caus. 17. qu. 4.* ibi: « Si quis suadente Diabolo hujus Sacrilegii reatum incurrerit, quod in Clericum vel in Monachum violentas manus injecerit, anathematis vinculo subjaceat, et nullus Episcoporum illum præsumat absolvere (nisi mortis periculo urgente) donec Apostolico conspectui præsentetur, et ejus mandatum suscipiat. » (3. Clerici, et Monachi, seu Regulares gaudent privilegio Fori, adeo ut ipsi ad Judicium Fori sæcularis trahi non possint. *Communis, et indubitata apud omnes.* Et quidem neque in casibus civilibus; *cap. Bene quidem 1. Dist. 96. cap. In Canonibus 57. caus. 16. quest. 1. cap. Ecclesia S. Mariæ 10. de Constitutionibus, cap. Qualiter, et quando 17. de Judiciis, cap. Si diligenti 12. de Foro competent. et Authentic. Statuimus, de Episcop. et Cleric. cum similibus.* Et neque in causis criminalibus; *cap. Nemo nunquam 1. cap. Nullus Judicium 2. cap. Relatum 13. caus. 11. quest. 1. cap. At si Clerici 4. de Judiciis, cum concordantiis.* (4. Nomine Clericorum, quantum ad privilegium Fori, veniunt omnes omnino Clerici, sive sint primæ duntaxat Tonsuræ, aut in Ordinibus Minoribus constituti; *cap. Cleros Dist. 21. et cap. Cum contingat de stat. et qualit. præficiend. dummodo habeant conditiones de Jure requisitas; c. ultim. de Cleric. conjug. in 6. et Conc. Trid. sess. 23. cap. 6. de reformat.* Sive sint constituti in Ordinibus Majoribus; *cit. cap. Cleros Dist. 21. Aut*

in habitu, et in incessu probet. Et ut alia documenta, quæ ad hanc rem faciunt, omittam, unum Salvianum, Scriptorem V sæculi adducam, *lib. 4. de Gubern. c. 7.* clare distinguentem habitum sæcularem a clericali. Locus autem Cælestini Pontificis, qui nobis obtruditur, minime contrariæ sententiæ fautoribus suffragatur. (*Edit. Casin.*)

(2) Nobis minime arridet hæc Bohemeri sententia: peculiare Clericorum vestes Monachorum moribus acceptas referre deberre. (*Edit. Casin.*)